

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. V. Frustra tentata a Conchensibus totius corporis S. Fidis in novam
basilicam translatio: pars capitis ejus magnificentissime collocata. Peracta
tandem corporis in novam basilicam translatio. An ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
J. G.

verba loquitur : Cum hymnis letaniarumque canticis rediverunt et beatissimæ Christi Martyris corpus cum summa honorificentia et gloria in templum, sub titulo sancti ac summi Salvatoris Jesu Christi specialiter dedicatum, intulere, et cum maxima cautela in loco decen- tissimo sub diligenti custodia 19 Kal. Februa- riarum die venerabiliter statuerunt; eodem quippe tempore Carolo Minore Francorum rege imperante, quem suæ ditionis principes, inique adversus eum conjurantes, a solio regio deje- cerunt, et Ottoni, Aquitanorum duci, coronam regni imposuerunt et illum pro eo regnare ele- gerunt. Ex quibus consequitur, ut, cum anno Christi 885 ante diem 14 Januarii Franci se non submitserint Carolo Crasso, uti varios scriptores apud Bouquetum tom. VIII consulenti patescet, translatio hæc eo anno facta non fuerit, neque etiam, uti ex num. 46 patet, die 12 Januarii anni 888; ut propterea ex horum testimonio die 12 Januarii vel anni Christi 886, vel 887 neces- sario statuenda sit.

B
Sub illud
tempus S. Vin-
centii Agin-
nensis M. re-
liquiæ

51 Superest, ut, quæ hujus translationis occa- sione de transectis etiam ad Conchense cænobium S. Vincentii Aginnensis martyris reliquiis num. 39 a Conchensi chronographo dicta sunt, non- nihil illustremus, ac vel idcirco potissimum, quod hæc ab Henschenio nostro tom. II Junii ex monumentorum defectu paucioribus perstricta fuerunt. Quippe cum in Translationis corporis S. Fidis Actis, infra edendis, nullam de S. Vin- centii hujus reliquiis, veluti Conchas eodem tem- pore delatis, mentionem fieri, Henschenius cerne- ret, nec documenta satis antiqua, quæ utriusque corporis translationem eidem tempori innecte- bant, præ oculis haberet, primo quidem pag. 165, col. 2 negavit, ejus reliquiis ad Conchense cæno- bium una cum S. Fidis pretiosis pignoribus translatas fuisse, ac paulo post, an eæ vel un- quam Conchas delatæ fuissent, subdubitasse visus est, moneri de cetero ab eruditis hagiophilis ex- optans, si aut eo translatas, aut ibidem asservatas illas esse, alicunde constaret. Nihil ego in su- pplementi nostra litteraria inveni, unde justo ejus desiderio factum satis fuisse, liqueat; at, quæ post annum 1698 typis edita fuerunt Conchense Chro- nicon et Sigwaldi charta, defectum hunc eatenus supplevit, ut Vincentii hujus reliquiis etiam ante annum Christi 888 ad Conchensem ecclesiam transectas fuisse, manifestum reddant.

C
Conchas
etiam delatæ
fuerunt.

52 Ita enim ille scribit : Carolo Minore, Lu- dovici (nempe, uti ex jam dictis consequens est, Germaniæ regis) filio, (cui Crasso cognomen fuit) in regnum Francorum sublimato, ab urbe Agin- nensi cum corpore beati Vincentii furtim subla- tum est corpus gloriosissimæ virginis et marty- ris Fidis; in illa vero Sigwaldi charta sancti Vincentii et sanctæ Fidis martyris reliquiis in Conchensi ecclesia requiescere et huic ab his nomen inditum esse, diserte etiam traditur; ut adeo de translatis eo aliquando S. Vincentii reli- quiis ambigendum amplius non videatur. At, sintne hæc ab Aginnensi urbe, ut Chronographus Conchensis scribit, an potius, ut Acta Martyrii ejus, ex antiquis ecclesiæ Aginnensis Lectionibus tom. II Junii edita, affirmant, ex Pompejaco, Aginnensis diocesis loco, Conchas translatae, atque ita quidem, ut priori loco nulla sacri cor- poris relicta pars fuerit, non habeo, quod edisse- ram, uti nec cujus opera hæc facta fuerit trans- latio. Credibile est, Conchenses monachos, cum quavis via Sanctorum reliquiis ecclesiam suam ditare vellent, uti Arinisdum ad comparandas

sibi S. Fidis reliquias Aginum direxerunt, ita D alium quemdam e suis seu Aginum, seu potius Pompejacum, Aginnensis pagi locum, misisse, qui pro corpore S. Vincentii levitæ et martyris Valen- tini in Hispania, quod Audaldus, anno 855 in- ventum, ad suum usque Conchense cænobium per- ducere non potuit, alterius S. Vincentii, Agin- nensis nempe martyris, reliquias ad se transferret, quæ res vel eodem vel vicino tempore, quo facta est reliquiarum S. Fidis translatio, ei tandem successerit, uti Conchensis Chronographus memo- riæ tradidit.

§ V. Frustra tentata a Con- chensibus totius corporis S. Fidis in novam basili- cam translatio : pars ca- pitis ejus magnificentis- sime collocata. Peracta tandem corporis in novam basilicam translatio. An E et quando S. Fidis reli- quia aliquæ in Hispaniam translatae sint ?

Delato, sub annum Christi 886, uti præcedenti § probare conati sumus, per Arinisdum mona- chum ex Aginnensi ad Conchensem ecclesiam S. Fidis corpori, non ab incolis modo accolisque illico, ac dein anniversario translationis die im- pendi solemnis cultus cepit, sed et ad venerandas hæc sacras reliquias sæptissime alias atque un- deguaque confluit piorum hominum multitudo, eaque subinde tam ingens, ut monasterii Con- chensis, licet jam tum amplissimi, septa eam mi- nime caperent, atque adeo confertæ advenarum turbæ et sibi invicem et monachis molestæ acci- derent. Quæ cum cerneret Stephanus, vir egregia sanctitatis, qui, uti Gallix Christianæ auctæ tom. II a col. 255 videre est, Conchensem abba- tiam simul et Claromontensem episcopatum ab anno Christi 937 tenebat, condendæ novæ basi- licæ in eamque inferendi corporis S. Fidis Con- chensibus monachis auctor fuit, eo nimirum con- silio, ut facilior aditus cunctis illuc confluentibus illudque visentibus assidue pateret, prout ano- nymus Translationis stilo soluto conscriptæ auc- tor testatur, atque etiam, uti idem innuit, ut hoc pacto ex frequenti turbarum accessu tum monasticæ disciplina, tum Officii divini pera- gendi ratio eo minus detrimenti caperet. Persua- sit monachis solertissimus præsul Stephanus, ac brevi post admota operi diligentissima manu, maximæ pulchritudinis basilica, ut idem rursus anonymus scribit, a fundamento ... constructa est, in qua sacræ Virginis corpus tumulationi commendaretur.

In recens ædi-
ficatam basi-
licam divini-
tus nequit
transferri

54 Jam ecclesia illa rite juxta ac magnifice integrum S. Fidis corpus, cui super- struitur ma- gnifica theca; consecrata erat, delectique sublimis meriti viri, qui præ ceteris idonei forent ad sanctam Christi Martyrem a loco submovendam ad ecclesiam- que noviter ædificatam cum summa humilitate deferendam, prout conceptis verbis anonymus noster subdit; jamque illi sacrum corpus, omni, qua decebat, religione sublevatum ibant, cum illud divinitus tanto pondere fixum permansit, ut (verba rursus anonymi sunt) ad montis cu- jusdam

A jusdam modum immobile persisteret. Ergo verentes delecti bajuli, ne non satis digne sacrum illud pignus attigissent, jejunia precesque sibi, priusquam alterum conatum faciant, ultro inducunt, quibus expletis, rem sibi commissam rursus aggrediuntur; at pari, seu irrito eventu. Quapropter acriorem jam diuturnioremque carnis macerationem, ut sibi tertius conatus melius succedat, subire statuunt; at inscrutabili Dei judicio, movere loco rursus conantibus immobile ut prius sacrum corpus perstitit. Igitur inceptum suum illicitum et a Dei nutu, quemadmodum idem anonymus inquit, vetitum sibi cognoscentes, juxta prædicta sancti ac summi Salvatoris Jesu Christi altaris latus posterioris ex omni rutilantis auri gemmarumque coruscantium pompa mirificæ machinæ thecam fabricari conati sunt, sub qua dignissima Virgo (cujus corpus in recens exstructam ecclesiam transferre nequiverant) obsigillata feliciter in Christo requiescit.

ilque factum videtur sub annum 940,

B 55 Hactenus jam sæpe laudatus auctor; qui tamen, quoto Stephani II episcopatus anno hæc facta sint, nusquam sat prope indicat. Si tamen aliunde conjecturam ducere liceat, putem, præsumilem illum, qui, teste Gallia Christiana tom. II, col. 255, anno Christi 937 ad Claronontensem sedem evectus, Conchensem abbatiam sibi ante commissam aut saltem abbatix partem nunquam dimississe videtur, ut erat vir, teste Chronographo Conchensi, egregie sanctitatis, prius de Conchensis cœnobii, cujus regimen susceperat, utilitatibus, quam de exteriorum commodis sollicitum fuisse, atque adeo tum novæ basilicæ, in quam corpus S. Fidis transferretur, tum tentatam hujus in illam translationem sub annum Christi 940 statui posse, aut saltem aliquando prius, quam Liziniacense apud Arvernorum monasterium inchoaret, quod, uti cit. tomo Gallix Christianæ auctæ videre est, anno Christi 943 contigit. At quid hic sibi vult paulo ante laudatus chronographus, dum de eodem Stephano in hæc verba scribit: Hic denique ecclesiam de Rosfiaco cum suis pertinentiis et plures alias villas in pago Arvernico beatæ Fidi concessit, atque ejusdem gloriosæ Virginis et Martyris... (ut fertur) auctor existit. Ubi quoque partem ipsius capitis venerabiliter reposuit, multaque alia beneficia, ut legitur, monasterio suo contulit?

C quo forte tempore constructa fuerit jussu Stephani II aureæ statua,

56 Conjecit Edmundus Martene ejusve socius Ursinus Durand tom. III Anecdotorum col. 1389, lacunam, quæ post 70 martyris est, voce translationis aut huic affini nomine explendam esse; at id mihi quidem non admodum placet, cum gloriosa, ut Chronographus loquitur, Virgo et Martyr, sub Stephano II re ipsa, uti vidimus, in recens exstructam basilicam translata non fuerit, ut proinde is translationis S. Fidis auctor fuisse, credi vulgo Chronographi ætate non poterit, nisi forte hic scriptor suis hisce verbis aliud nihil indicatum voluerit, quam quod Stephano hortatore tentata, non vero peracta corporis S. Fidis translatio fuerit. Verum, quæ lacunam subsequuntur verba hæc: Ubi quoque partem ipsius capitis (S. Fidis) venerabiliter reposuit, potius indicare videntur, Stephanum ejusmodi rei, ubi partem capitis S. Fidis venerabiliter reponeret, puta statua seu iconis pretiosæ, quam quidem translationis corporis S. Fidis, auctorem creditum fuisse. Ut hæc sint, certe non video, cui rectius, quam Stephano II, attribui possit veneranda nonnullis S. Fidis pignorbis statua, quæ ante peractam ab Odolrico, Conchensi abbate, corporis translatio-

nem infra recensendam, imo jam tum anno 1010, quo circiter tempore Bernardus, Andegavensis scholæ magister, librum Miraculorum S. Fidis conscribere cepit, solenni supplicantium agmine deferri aliquando solebat.

57 Etenim cum tentatam sub Stephano II corporis S. Fidis translationem nulla, ex quo illud Conchas delatum erat, præcessisse, aut ad usque medium circiter sæculum XI nulla subsecuta fuisse, seu integri corporis seu partis ejus, translatio memoretur, consequens fit, ut, quæ vel ante annum 1010 in auream S. Fidis statua illata erant nonnulla ejus pignora, non alio tempore, quam quo sub Stephano II integrum corpus in novam ecclesiam deferre Conchenses frustra conati sunt, in eandem illam capsam translata fuerint. Cui quidem opinioni omnino suffragantur Conchensis chronographi verba, quibus Stephanum II partem capitis S. Fidis venerabiliter alicubi reposuisse scribit. Voluerit nimirum antistes ille, monachisque suis persuaserit, ut, cum a latere altaris S. Salvatoris dimoveri integrum S. Fidis corpus non potuisset, splendidissimam illic ipsi thecam extrui curarent, ipse vero in se conficiendæ pretiosissimæ ejus statua curam susceperit, in quam ad excitandam augendamque populorum pietatem, annuente Numine, capitis S. Fidis partem aliquam inseruit. At, inquis, in Carnutensi Ms. codice Miraculorum S. Fidis, ubi de miraculis ejus, in Arvernica processione factis, sermo est, hæc verba leguntur: Imago sanctæ Fidis et capsula aurea, quam fertur donavisse Carolus Magnus. Respondeo, uti jam ante num. 47, hæc neque in nostro apographo Ms. antiqui reginæ Sueciæ, neque in eo veteri, quo Labbeus usus est, uspiam reperiri, et ut utroque reperirentur, potiorum utriusque anonymo Translationis auctori atque item Conchensi Chronographo, celebrem S. Fidis ad Conchense cœnobium translationem sub Carolo aliquo ex Carolo Magni posteris asseveranter statuentibus, habendam esse fidem, quam vulgi sæculo XI incerto rumori, quo Conchensis aurea S. Fidis capsula vel imago liberalitati Carolo Magni perperam adscribitur.

58 Venio nunc ad corporis S. Fidis translationem, uno fere sæculo post tentatam sub Stephano II, tandem feliciter sub Odolrico II Conchensi abbate peractam, de qua ne ipse quidem Translationis stylo soluto conscriptæ auctor anonymus, utpote ea antiquior, nihil in sua lucubratione meminisse potuit. Ejus igitur loco Chronographum Conchensem, plus semel ante memoratum, hic loquentem audiamus: ita ipse cit. tomo III Anecdotorum col. 1390: Odolricus (nempe II hujus nominis Conchensis abbas) virtute ac moribus ornatus... Conchense monasterium nobiliter rexit, basilicam ex maxima parte consummavit, honoresque plures circumquæsit, augmentavit, corpus beatæ Fidis de veteri ecclesia in novam basilicam transtulit. Hactenus ille, at non satis enucleate, ut ex his ejus verbis translationis epocham sat prope definitas. Pauca igitur ad illa observemus. Odolricum II sub Henrico Francorum rege, qui Roberto patri suo anno Christi 1031 successit et usque ad annum 1060 Gallis præfuit, Conchense monasterium administrasse, eodemque rege adhuc vivente, translationem illam peregissee, alibi binis locis insinuat laudatus chronographus, ut proin serius, quam anno 1060, hæc statui translatio non possit; cumque non prius, quam anno 1031 Henricus Gallorum rex creatus fuerit, eodemque circiter tempore Odolricus, quem anno circiter

AUCTOR
J. G.

in qua ipse partem capitis S. Fidis honorificentissime reposuerit.

E

F

Peracta tandem corporis S. Fidis translatio

AUCTORE
J. G.

circiter 4035 Gallia Christiana aucta tom. I, col. 242 sedisse scribit, Conchensis cœnobii adierit, consecrarium fit, ut nec prius, quam anno 4031 translatio illa contigerit, sitque adeo illa medio isto tempore procul dubio statuenda, ac fortassis seculari anno, quo sub Stephano II incassum tentata fuerat.

in vocam basilicam, cujus qualiscumque descriptio datur.

59 *Ceterum an per novam basilicam, in quam Odolricus S. Fidis corpus transtulisse narratur, ea intelligenda sit, cujus Stephanus II extructionem curavit; an vero Odolricus etiam novam extruxerat, (nam, teste Carnutensi codice Miraculorum S. Fidis, deforis tectorum dimensione Conchensis basilica triformis erat) non mihi suppetunt testimonia, quibus alterutrum certo definiam. Mirum tamen non foret, si et Odolricus non modo basilicam integram ex maxima parte consummasset, sed unam quoque ex tribus ejus partibus a fundamentis erexisse, utpote his vivens temporibus, quibus, seu occasione miraculorum frequentium S. Fidis, seu singulari tum nobilitum, tum plebeiorum, in sanctam Martyrem pietate non poterat non opibus affluere Conchacensis ecclesia, uti ex diplomatis donationum quam plurimis tom. I Gallie Christiane a col. 240 recensitis et vel ex Odolrici successore patet, qui, eodem Chronographo teste, sat opum habuit, ut cœnobii claustrum construeret, multas reliquias in auro poneret, textus Evangeliorum fieri faceret, et multa bona monasterio faceret. Verumtamen, uti supra dixi, neque ex Chronographi verbis, neque aliunde indubium fit, reipsa edificatam de novo ab Odolrico fuisse eam ecclesie Conchensis partem, in quam beatæ Fidis corpus transtulisse narratur. Habe modo Conchensis ecclesie, qualis ætate scriptoris codicis Carnutensis supra citati erat, desumptam ex Annalibus Benedictinis tom. IV, pag. 215 qualemcumque descriptionem: Est deforis, inquit, tectorum dimensione basilica triformis, quæ interius propter mutuam transeundi amplitudinem in unum corpus coit ecclesie... Dextrum latus sancti Petri Apostoli, læva sanctæ Mariæ; medietas autem sancti Salvatoris titulo dedicata est. Verum quia eadem medietas psallendi assiduitate frequentata habetur, illuc ex proprio loco sanctæ Martyris (Fidis) pretiosa translata sunt pignora, nimirum vel sub Odolrico II, Conchensi abbate, si de integro S. Fidis corpore hic sermo est; vel potius sub Stephano II, si hic per pretiosa S. Fidis pignora, nil aliud, quam ejus capitis parte ditatam statuam indicare ille scriptor voluit, uti omnino indicare voluisse censendus est, si Bernardus, Andegavensis scholæ magister, re vera hæc scripserit.*

S. Fidis reliquie aliquæ in Hispaniam, non sæc. VIII,

60 *Reliquum est, ut, quæ de translato ex Gallia in Hispaniam S. Fidis corpore Hispani quidam scriptores adstruunt, in examen pariter vocemus, atque ita prolixo de sanctæ Martyris translationibus argumento finem imponamus. Ac primo quidem Bivarius, pseudo-Dextrii interpres, ad annum Christi 300, pag. 317 de S. Fide agens, ea tradit, asseveratque, ex quibus incautus quilibet, vetera ab eo monumenta laudari audiens, sibi facile in animum inducat, labente sæculo VIII, ac multo antequam ad Conchensem ecclesiam Sanctæ corpus deferretur, illud ex Galliis in monasterium S. Cucuphatis de Valle in Cathalonia adductum fuisse, ibique ab eo tempore honorifice fuisse conditum; ita enim citato loco scribit: Ad Hispanias adductum sacrum (S. Fidis) corpus, in monasterio S. Cucuphatis principatus Cathalo-*

nia honorifice conditum est, ut ex VETERIBUS MONUMENTIS tradit Yepius in Chron. Benedictinis AD ANNUM 378. Verum enimvero, si jactata a Bivario vetera monumenta apud Yepesium ipsum ad annum Christi 778 quaras, unum ibi laudari invenies Antonii Vincentii Domenecci, ineuntis sæculi XVII scriptoris, Opus qui tametsi ad diem 6 Octobris fol. 96 verso S. Fidis elogium ex Beda, Usuardo, Adone, S. Antonino, aliisque gravibus auctoribus, uti et ex Lectionario Ms. valde antiquo cœnobii S. Cucuphatis se concinnasse dicit, nusquam tamen pro Hispanica illa translatione, tamquam jam tum sæculo VIII, ut Bivarius insinuat, peracta, vel unum producit testem, ac ne sæculum quidem, quo illa contigisset translatio, utcumque designavit; ut proinde confutatio Bivarii asserto non veteribus, contra ac sibi is blanditur monumentis novo, immorari longius necesse non sit, cum, uti evidens est, monumentorum reipsa veterum defectu illud ex se plane corruiat.

61 *At, sciscitaberis, an non saltem aliquando, licet multo serius, quam sæculo VIII, in illud S. Cucuphatis monasterium translata fuerint S. Fidis reliquie, quemadmodum ex Hymno ad Laudes, qui in Ms. illius monasterii Breviario, a Tamayo ad hunc diem pag. 427 aliisque laudato, exstat, manifeste his verbis assertur: Nunc cantemus solemnissimum humiliter Officium, cujus sacra pignora veraciter custodimus? Respondeo, cum ad calcem apographi Actorum S. Fidis, quod ex Ms. codice S. Cucuphatis habemus, nullam de translato illuc sanctæ Martyris corpore mentionem adjectam viderem, nec adhibita quantalibet diligentia, in excusis codicibus translationis illius epocham ceterave adjuncta memorari cernebam; me vehementer primum dubitasse, an sanctæ Virginis nostræ, et non potius homonymæ martyris, ipsana in Hispaniam ad S. Cucuphatis cœnobium translata unquam fuissent, eoque etiam vehementius ambigendum de eo censebam, quod verisimile non esset, Conchenses incolas tam liberales in exteris existitisse, ut corpus S. Fidis, cui sua ecclesia omnem splendorem debebat, ad Hispanos transmitterent. Erat proinde, cur certa fides adjungenda non videretur constanti, quam Tamayus sine documentis adstruit, traditioni Hispanicæ, qua S. Fidis nostræ corpus in S. Cucuphatis ecclesia adseruari fertur. Verum, cum tandem incidissem in Catalogum Ms. abbatum monasterii S. Cucuphatis Vallensis, quem ad nos transmisit R. D. Joannes Baptista de Castelarnau, S. Cucuphatis monachus et vicarius generalis, atque in ejus Prologo inter Sanctorum corpora, quæ in hoc monasterio servantur, illud S. Fidis etiam annumeratum invenirem, percolato integro illo Catalogo atque prolixo ejus Ms., quo varia ad cœnobium illud spectantia recensentur, habui tandem, unde de translatis in Hispaniam S. Fidis reliquiis aliquid statuere possem.*

62 *Ac primo quidem ex publico instrumento, anno Domini 1256 Prædie Kal. Julii tempore Petri de Turricella abbatis confecto, quod laudatus D. de Castelarnau in prolixo illo Ms. fol. 8 exhibet, et in quo Sanctorum, qui nominatenus noti erant, asseverata illic corpora enumerantur, sat manifeste conficitur, eo saltem tempore nondum ad S. Cucuphatis monasterium S. Fidis ipsana translata fuisse, quandoquidem nulla de iis mentio in illo instrumento fit, cum tamen Sanctorum, ea minus insignium, nomina illic recensentur; ut adeo, quod Domeneccus laudat valde antiquum*

nec sat diu post, uti ex Ms. Catalogo abbatum S. Cucuphatis E

F

alioque transmissio ex Hispania Ms. probatur,

Le-

A *Lectionarium S. Cucuphatis, quo S. Fidis Hispanica translatio stabiliretur, anno Christi 1236 recentius esse, omnino dicendum sit, nec ex eo contra epocham translationum Conchensium, de quibus antea actum a nobis est, quidquam solidi opponi queat. Quo igitur tempore, inquit, in Hispaniam S. Fidis pignora delata fuerunt? Ad hoc pro responso sit, teste laudato D. de Castelnau, qui in Abbatum S. Cucuphatis Catalogi sui cœnobii Manuale aliare monumenta tum hic, tum alibi passim citat, translationem lipsanorum S. Fidis ad illud S. Cucuphatis monasterium peractam fuisse sub Petro de Busqueto, qui, cum ante cœnobii Prior et sacrista major fuisset, abbas electus est anno 1351, uti ex fol. 112 laudati Manualis constare, idem Castelnau scribit. Juerit, quæ ad abbatem hunc, factamque sub eo translationem S. Fidis, ac erectum in hujus honorem a cœnobii præposito beneficium attinent, propria ejus verba huc transcripsisse.*

sed sæculo tantum XIV

63 Ita habent: Petrus de Busqueto, gratia divina abbas (hunc Castelnau quadragesimum quartum ponti) electus anno 1351, fuit monachus, Prior et sacrista major; constat in Manuali 1356, fol. 112, et a pueritia optime instructus, ita ut Decretorum doctor decoratus exstitit, et constitutiones provinciales totius Religionis (Benedictinæ) pulchre recompilavit ac in ordinem redegit; vidensque Sarracenos sæpe hac vel illac insurgere, et in multis Cathaloniarum partibus in pluribusque locis, villis, ecclesiis et in monasteriis ingentem perditionem et vastationem esse, ideo monasterium de bonis ipsius circuire et munire curavit. Hic semper ad commodum et magnificentiam (cœnobii *supplendum* *puto*) pecuniis usus fuit, totum enim castrum del Vendrel cum jurisdictione et etiam jurisdictione villæ S. Cucuphatis a domino Petro, rege Aragonum, emit, scriniumque scripturarum monasterii ex suis sumptibus construxit. Hoc tempore, videlicet circa annum 1365 fuit translatum corpus S. Fidei in hoc monasterium, concessum ab Urbano V Pontifice Romano, ubi in pace requiescit: sub cuius invocatione Bernardus de Valencia monachus et tunc præpositus major, beneficium de bonis ipsius præposituræ instituit, deinde vitam finivit 8 Februarii anno 1381.

C *Hactenus ille, qui non de alterius, quam de nostræ S. Fidis corpore se agere, satis in Prologo indicat, dum eam in civitate Agen 6 Octobris circa annum 300 passam scribit.*

dono Urbani PP. V transmissæ fuerunt.

64 Verum, tametsi hæc seu ex Manuali cœnobii, seu ex aliis ejusdem abbatiæ authenticis documentis hauserit Castelnau, atque adeo insignia S. Fidis lipsana ad S. Cucuphatis cœnobium dono Urbani PP. V transmissa fuisse, fidem faciat; tamen vix mihi inducere in animum possum, Pontificem illum integrum sanctæ Martyris corpus a Conchensibus impetrasse, ut illud Hispanis donaret. Neque vox corpus, qua iste utitur, id omnino persuadet, cum alias sæpissime sub hoc nomine veniant insignes Sanctorum reliquiæ, quæ totum hominis corpus nequaquam constituent. Et sane non posse ascetas S. Cucuphatis merito gloriari de translato ad se vere integro S. Fidis corpore, vel ex eo etiam ostenditur, quod, teste Monastico Anglicano tom. I, pag. 6, in Glastoniensi ecclesia antiquitus os unum S. Fidis honorifice assertatum fuerit, una cum aliarum insignium virginum lipsanis, uti curiosus lector videre illic potest. Ceterum, qua occasione quoque modo Urbanus V a Conchensibus monachis, qui-

bus etiam diu ante Pontificatum, utpote in vicino comitatu Gabalitano ac tredecim dumtaxat leucis Gallicis a Conchis dissito ortus, ejusdemque Ordinis antea abbas apprimè notus charusque esse potuit, sacra S. Fidis lipsana saltem ex parte impetravit, uti et quam ob causam insigne S. Cucuphatis in Cathalonia monasterium iis nobilitate voluerit, nulla, quæ mihi quidem præluere, sat probatæ fidei documenta tradunt. Fortassis hic Pontifex, cum Petrum de Aragonia, Jacobi II regis filium, brachium S. Ludovici, episcopi Tolosani, quo hic Cathaloniam ditare velle videbatur, Montspessulani, teste Waddingo ad annum 1366, restituere jussisset, loco præfati pignoris sacris S. Fidis reliquiis Cathaloniam illustrare voluerit, quibus laudati Petri animum sibi conciliaret, eumque devinciret in perpetuum. Sed hæc intra conjecturæ limites consistent. Erit forte, et ut sit, vehementer exopto, qui Hispanicæ hujus S. Fidis translationi majorem afferat lucem, quique sua sponte, cum nobis hisce temporibus per litteras, seu ad Cathaloniam, seu ad Rhutenos, facilis non sit aditus, benigne nos de ea edoceat, quæ in S. Caprasii Commentario ad diem 20 Octobris, si Superis placet, opportuno inseri loco queant, atque ita, si qua minus recte a nobis hic dicta essent, accurate emendentur.

AUCTORE J. G.

§VI. Celebritas cultus S. Fidis in Aginnensi, et præsertim in Conchensi ecclesia: erectæ ejus nomini variæ ædes sacræ in Galliis, et una insignis, tum in Aragonia, tum in Anglia.

E *x iis, quæ a num. 32 de elevatione seu prima corporis S. Fidis per S. Dulcidium facta translatione, ac de aliis dein translationibus disseruimus, tam manifeste unicuique patere arbitror exhibitæ et tum Aginni, tum in Conchensi cœnobio ecclesiasticæ venerationis antiquitatem, ut aliis hanc argumentis confirmare minime necesse sit. Quapropter, ut, quæ ad sanctæ Martyris nostræ cultum attinent, prosequamur, præter dicenda in ipsis, quæ edituri sumus, Actis, ea dumtaxat hoc § referam, quæ ad ejusdem Ecclesiasticæ venerationis celebritatem faciant, quæque hanc per Christianum orbem latissime propagatam fuisse, luculenter ostendant. Ac primo quidem non modo, cum Aginni adhuc servaretur S. Fidis corpus, celeberrimus illic sanctæ Martyri delatus est cultus; sed etiam, avecto inde anno, uti ostendimus, 886 vel 887 hoc sacro thesauro, inchoata a S. Dulcidii temporibus Ecclesiastica ejus veneratio minime intermissa est, uti ex ecclesia antiqua, quæ ejusdem Virginis Martyrisque nomen semper servavit, atque ex Officio ejus Ecclesiastico, quod, teste Simone de Peyronet pag. 478 Catalogi Sanctorum, Tolosa anno 1706 editi, sub ritu duplici quotannis celebrari assolet, omnino manifestum evadit. Exstat et in Aginnensi diœcesi vicus, Duranio anni adjacens, cui in honorem Virginis nostræ inditum S. Fidis nomen jam pridem fuit, estque itidem ex duode-*

Insignis S. Fidis cultus in Aginnensi ecclesia

F

cim,